natisnil eno vrsto, zopet izpustil eno vrsto, ponatisnil eno vrsto, izpustil poldrugo kolono, ponatisnil 6 vrst in izpustil ves ostali članek (poldrugo kolono), potem pa zapisal te-le grozovitosti: Jasno je tukaj povedano, da slovenski liberalni učitelji smatrajo zakramente in obrede katoliške cerkve zgolj za mrtve ceremonije, da bi nadalje radi vrgli iz šole katekizem in da bi iz otrok radi napravili „modernega človeka“, kar na Kranjskem po naziranju svobodomiselnih učiteljev pomeni takega človeka, ki zabavlja proti cerkvi, taji Boga, proglaša svobodno ljubezen, ne veruje v posmrtno življenje in izvaja postanek človeka iz živali. Tako poživaljenje in posurovenje človeštva torej uči „Tovariš“. Potem se pa še tako silno togoti, ako ljudstvo opozarjamo na njegovo pisanje! Našemu kmetu mora šola nujno omrzeti, ako vidi, kako od njega plačani liberalni učitelji že iz ljudske šole hočejo napraviti šolo bogotajstva in učilnico brezmejnega sovraštva do cerkve. „Učiteljski Tovariš“ je protišolski list, ker njegovo brezvestno pisarjenje mora šolo privesti do propada. „Tovariš“ škoduje liberalnemu učiteljstvu samemu, ker je on vzrok, da je ljudstvu do dna srca obsovraženo. Le tako naprej! Vspešen pouk v šoli boste ugonobili, svojih protiverskih namenov pa ne dosegli!

Človek bi se jezil, če bi ne bile „Slovenčeve“ solze tako smešnoneumne! Na podlagi iztrganih besed kateregakoli članka lahko obdolžimo človeka največjih hudodelstev. Po „Slovenčevi“ metodi lahko trdimo z mirno vestjo, da pravi celo sveto pismo, da ni Boga!

Iz vsega tega pa razvidimo, da je le samo sovraštvo tista sila, ki žene klerikalce v boj proti šoli in učiteljstvu. Ker nimajo zato stvarnih razlogov, se poslužujejo hinavstva in falzifikacije, kar je seveda komodnejše, čeprav nečastno. Ptiča spoznamo po petju.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca julija: **K 123.602·18.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Bodoči naučni minister.

Poročilo graške „Tagespost“, da bo grof Stürkgh čimprej zasedel Marchetovo mesto naučnega ministra, še ni bilo ovrženo. Izjava ministra Marcheta, da o teh premenah ničesar ne ve, je brez pomena, saj vemo, da ministri do zadnjega trenotka oficialno „ničesar ne vedo“, da so ure njih ministrovanja štete. Klerikalci vseh barv delujejo že leto dni na to, da izpodrinejo liberalca Marcheta in ga nadomestijo s svojim človekom. Takoj po rekonstrukciji Beckovega kabineta so govorili, da prevzame morda sam dr. Gessmann naučni portfelj. To bi bilo združenim nazadnjakom pač najljubše. No, po znani vseučiliški debati so se gospodje prepričali, da bi bilo jako neprevidno ako bi po vsej sili hoteli posaditi najbolj zagrizenega in najbolj brezobzirnega klerikalca na to velevažno mesto, ker bi to zbudilo v vseh neklerikalnih strankah tak odpor, da bi vsaj za trenotek zatajile svoja narodna in politiška nasprotstva ter bi združeno nastopile v obrambo našega šolstva in šolske uprave, ki si jo klerikalci prizadevajo pridobiti. Iz teh zgolj taktiških obzirov so torej klerikalci opustili misel, postaviti na čelo avstrijskemu šolstvu svojega prvoborilca Gessmanna. boj za pridobitev šolske uprave pa nadaljujejo javno in tajno z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolaganje, ter izkoriščajo v ta namen vse svoje zveze z visokim plemstvom in duhovstvom. Liberalec Marchet pade kot žrtev teh zvez in tega delovanja, in na njegovo mesto sede štajerski grof Stürkgh, ki je po raznih metamorfozah priplaval v varno krščansko-socialno pristanišče.

Vredno je, da si malo natančneje ogledamo moža, ki bo v kratkem na čelu našemu šolstvu in naši šolski upravi. Nimamo povoda ogrevati se za liberalca Marcheta, ki si je vedno prizadeval prikupiti se skrajnim nemškim nacionalcem in ki se je baš zaraditega postavljal nam nasproti na sovražno stališče. No še mnogo nevarnejši nam bo grof Stürkgh, ki je nam Slovencem v narodnem oziru še mnogo bolj sovražen kakor Marchet, ki pa poleg svoje narodne mržnje do Slovencev goji tudi mržnjo do naprednega šolstva in si bo torej prizadeval, da nam te, v narodnem oziru zanemarjene in zanikrne šole v meritornem oziru poslabša na ta način, da jih postavi pod vpliv cerkve in duhovstva. Pod Stürkghovim ministrovanjem bodo naši klerikalci začeli uresničevati svoj program, po katerem bodo, kakor je nekdo na shodu v Škofji Loki z brutalno odkritosrčnostjo povedal, „privlekli mladino izpred šolskega praga v farovž“. To se pravi, delali bodo na to, da se našemu, od mogočnih in naprednih narodov obdanemu narodu zazida še tista majhna okenca v življenje, ki mu jih je dosedanja jako zmerna šolska izobrazba odpirala. Tako poslabšanje šolske izobrazbe v dobi najbolj neusmiljene mednarodne tekme pomeni pa za kulturno in gospodarsko slab narod — kakor je slovenski — narodno smrt.

Klerikalci poznajo grofa Stürkgha in njegovo pestro minolost, vedo, da bo dobro in spretno orožje za njih namene, zato so si ga izbrali. Stürkgh je sovražnik vsega slovanskega, zato bo v tem oziru nemškim nacionalcem in „naprednjakom po volji ter mu bodo že samo zaraditega odpustili to malenkost, da je zatajil svoja nekdanja liberalna načela ter postal klerikalec, da tako reši svojo politiško kariero.

Grof Stürkgh je danes mož 59 let star; služil je v naučnem ministrstvu od l. 1886. ter postal tam l. 1894. dvorni svetnik in mu je bil poverjen srednješolski referat. Njegova politiško-parlamentarna minolost je jako pisana. Leta 1891. je bil izvoljen za državnega poslanca v fevdalnem veleposestvu na nemškoliberalni program. Bil je član združene levice, in ko je ta razpadla, se je pridružil ustavovernim veleposestnikom ter si prizadeval pridobiti si celo vodstvo te stranke. V državnem zboru je bil vedno eden najbolj vnetih zagovornikov složnega postopanja Nemcev proti Slovanom, in ko se je v starem parlamentu bojevalo za slovenske paralelke na celjski gimnaziji, je igral Stürkgh v tem boju tako odlično vlogo, da je po osnovanju teh celjskih samostojnih razredov resigniral na uradno mesto v naučnem ministrstvu.

Leta 1901. je bil imenovan za tajnega svetnika. Staroliberalizem, kot čigar predstavitelj je bil grof Stürkgh splošno priznan, je počasi in brez hrupa zamrl, toda njegov bivši reprezentant ni hotel z njim vred završiti svoje politiške kariere. Pri lanskih volitvah na temelju splošne in enake volilne pravice je nastopil grof Stürkgh naenkrat na podlagi krščansko-socialnega programa. Kandidiral je v kmetiških občinah okraja Fehring-Radgona ter v svojih kandidatskih govorih proglašal in prisegal na vsa načela krščan. soc. politike. Rekel je, da se bo v interesu kmetiškega prebivalstva boril za skrčenje šolske dobe na kmetih; da se bo odločno postavil proti izključenju verskega pouka iz šole ter proti temu, da bi se staršem pustila pravica odločevati o verskem pouku svojih otrok; izjavil se je odločno za neločljivost katoliškega zakona; prisegel je, da je v narodnem oziru skrajni nemški nacionalec in seveda tudi črnožolt — in vkljub vsi tej nakopičeni svetosti in dobroti je celo med štajerskimi kmeti pogorel, in konec bi bilo njegovega politikovanja, da se ga ni Beckova vlada, ki take vsestranske genije posebno čisla, usmilila in ga poklicala v gosposko zbornico. Tej svoji univerzalnosti na ljubo bo ta mož v kratkem naučni minister. Komu se hoče baron Beck s tem imenovanjem prikupiti, krščan. socialcem ali gosposki zbornici, še ni gotovo.

Našim klerikalcem bo novi naučni minister gotovo po volji, ne bo jih motila ne njegova preteklost ne njegova mržnja do Slovencev — mož je danes portfelju na ljubo klerikalec, zato tudi mož po njih srcu. Ako bi pa bilo v naprednih strankah našega parlamenta še količkaj načelnosti, bi mu takoj morale onemogočiti ministrovanje, zakaj imenovanje grofa Stürkgha je udarec vsi naprednosti. Na mesto nemškonacionalnega liberalca stopi klerikalec, na mesto meščanskega ministra aristokrat, namesto člana parlamenta stopi član gospodske zbornice v kabinet. Toda načela v tem parlamentu nimajo kurza, in ljudska zbornica bo tudi to klofuto mirno utaknila. Naši poslanci pa vedo, koga imajo pred seboj, in nadejamo se, da bodo tudi sedaj klerikalnemu slovenožrcu grofu Stürkghu nasproti odločno branili naše stališče, kakor so ga branili nekdaj proti liberalnemu dvornemu svetniku in poslancu grofu Stürkghu.

Nadaljna izobrazba učiteljstva.

Življenje učitelja in šole se ceni navadno enako, zakaj le malo je mogoče pokazati v njem inponujočih dogodkov. Ako pa vzamemo v poštev še dolžnosti in ostale naše odnošaje, pa se pokaže, da je gradiva za premišljevanje toliko, in sicer resnega gradiva, da celo najbolj vztrajen pedagog le s težavo zadoščuje svoji nalogi.

Raznovrstni in važni smotri in naloga šole pa tudi nakladajo učitelju razne dolžnosti, ako ima sploh šola ustrezati svojemu namenu, a to kakor v smeri pouka, tako tudi vzgoje, ki je pravzaprav glavni in edini namen pouka.

Ako vzamemo ozir na neprestani napredek vede in duha časa, ki sili z vso neukročljivo močjo urno naprej; dalje na neprestano borbo pojmov, ki objema vse društvene sloje, in se obenem ozremo na fakt, da se vse to odbija kot nekak značilen pečat na šoli in zaraditega zahteva tudi od njenega predstavitelja, t. j. učitelja, enakomernega napredka, pa dospemo do prepričanja, da učitelj, ki ima zadoščati svojemu poklicu, mora istotako napredovati z duhom časa, z napredkom vede ali čuti neprestano nad samim seboj, neprestano se izobraževati ter se neprenehoma popolnjevati v svojem poklicu. Ako si torej učitelj želi doseči v prilični meri ugodnih posledic svojega dela in ako smatra svoje idealno naučno delo ne kot nekakšno rokodelstvo, ki prinaša kruh, mu tudi ne zadošča, da izvršuje svoje dolžnosti v smeri formalnega pouka v šoli, marveč si tudi prizadeva, da si prisvoji metode pouka na najboljši način, a pri tem še vendarle tudi hrepeni, da si osvoji splošne pedagoško-didaktiške osnove in se tako oboroži za vsak slučaj, da more potem vplivati na cele društvene sloje. Neovrgljiva je tudi resnica, da se nivó splošne izobrazbe učitelja odbija in deluje pomenljivo ter v visoki meri na vse sloje mladine, ki se nahaja pod vodstvom dotičnega učitelja. Zlasti slovenski učitelj je dolžan neprestano misliti na svojo daljšo lastno izobrazbo, ker se zaveda odgovornosti svojega visokega poslanstva glede naroda.

V družbi, razvijajoči se v normalnih pogojih, je naloga učitelja omejena samo na izobrazbo otrok v formalni smeri, vse ostalo pa popolnujeta domača in društvena vzgoja. Slovenski učitelj pa mora z vso zalogo psihološke in didaktiške vede delovati v to svrho, da se dvignejo društveni sloji, da bi v borbi za narodni in gmotni obstanek mogli iti v vrsti z onimi narodi, ki so nas prekosili v omiki in s tem samim tudi v gmotni in narodni blaginji.

Slovenski pedagog mora pristopiti k izvršitvi svojega poklica, oborožen z vsemi pridobitvami narodne vede ter zajemati oživljajoče soke iz teorije in prakse, iz duševnega gibanja in napredka, obenem pa tudi iz pojavov društvenega in narodnega življenja. Zgolj iz takšnega vira more prihajati oživljajoči sok, morejo pritekati istinita sredstva, ki vodijo k izboljšanju in k promeni na boljše sedanjih rezkih odnošajev našega društva. Slovenski učitelj-vzgojevalec ima torej dolžnost prilagoditi svoje delo potrebam vsega naroda: mora imeti neprestano pred očmi misijo, ki mu je zaupana v blagor rojakov.

Kdor opravlja svoj učiteljski poklic brez prepričanja o važnosti svojega poklica in svojega poslanstva, o vzvišeni in plemeniti misiji

Dalje v prilogi.

---

gledam, da sam prej vse sklenem in potem zaradi lepšega vprašam učiteljstvo, kaj želi; da se pa stvar lepo izvrši, pa povem, da je tako že določeno, kakor sem jaz povedal. Nekateri so sicer že taki, da hočejo še celo debatirati, ali hitro posežem s svojo spretno roko vmes in nrajam ostro učitelja, če pravi: Čemu se nas vprašuje? Če je že sklenjeno naj se izvrši. Druge pa pustim lepo dalje debatirati, da se počasi privadijo situaciji. Sploh sem pa v kratki dobi par tednov dosegel tako lepe uspehe, da si podrejeno učiteljstvo pri konferencah jedva upa dihati, kamoli — da bi se predrznilo govoriti. Sanjalo se mi je potem, kako so bila šolska oblastva z menoj zadovoljna in so se na podlagi te kratke preizkušnje, ki sem jo nad vse vrlo dobro prebil — imenovala za pravega šolskega voditelja.

Dragi Pavliha! Dosedaj so se še vse moje sanje izpolnile. Če se mi je sanjalo, da sem postal iz liberalca klerikalec, ali nasprotno — vselej se je to zgodilo.* Zato sem pa sedaj tudi trdno prepričan, da bo deželni šolski svet mene imenoval in da propadete Ti in vsi tisti petnajsteri prosilci, kakor ste dolgi in široki. Če sem že v sanjah tako izborno postopal ter z železno roko takoj v kali vdušil vsak najmanjši poizkus prostosti, lahko si misliš, kako izborno bom delal šele potem, ko bom v resnici imenovan.

Lahko bi ti navedel še več lepih lastnosti, a to storim, ko bom imenovan, ker bi me [sicer znali poklicati na Dunaj na mesto naučnega ministra Marcheta.

Učiteljstvo pa me bo gotovo izredno spoštovalo zaradi mojih prelepih lastnosti. Zakaj takega kampelca gotovo ni na Kranjskem in še daleč okrog ne!

Bodi mi srčno pozdravljen!

Za likof pa bom vseedno dal, četudi sem

Potuhinjenec.

* Zato imajo nekateri moji tovariši pisana potrdila.

„Ne morem molčati!“

Manifest Leva Tolstega.*)

„Sedem smrtnih obsodb: dve v Peterburgu, ena v Moskvi, dve v Penzi in dve v Jurjevu. Štiri usmrčenja: dve v Karznu, eno v Vilni, eno v Odesi.“ Dan za dnevom je stalo tako po vseh časopisih, in neprestano, ne tedne, ne mesece, ne leto dni, ne: že leta in leta se godi tako! In to počenjajo v Rusiji, v tisti Rusiji, kjer gledajo ljudje vsakega zločinca kot človeka, vrednega sočutja, in kjer še do nedavnega časa zakon ni potrjal smrtnih obsodb! Spominjam se, kak ponos me je navdajal, kadar sem govoril o tem z zapadnimi Evropci; zdaj pa imamo mi drugo, da, že tretje leto usmrčenje za usmrčenjem, usmrčenj brez konca in kraja.

Če vzamem v roko današnji časopis...

Danes, dne 9. maja, je strašno. List prinaša kratke besede: „Danes so v Hersonu na Strejbickem polju obesili dvajset kmetov v kazen za roparski napad na lastnino nekega posestnika v Elizabetskem okrožju.“

Časopisi so pozneje ugovarjali temu poročilu, da bi bilo obešenih dvajset kmetov. Jaz se moram le veseliti te zmote; ne samo tega, da so obesili ljudi manj, nego so poročali izprva, marveč tudi povoda, ki mi ga je dal ta strašni dogodek, da tukaj izrazim čuvstvo, ki me je mučilo dolgo časa. Zatorej nadomeščam besedo dvajset z dvanajst, vse drugo pa puščam neizpremenjeno, zakaj karkoli rečem, se ne ozira zgolj na teh dvajset obešencev, pač pa na vse tisoče, ki so jih ta čas potlačili in pomorili.

Dvanajstero teh ljudi, ki živimo od njih dela, istih ljudi, ki smo jih mi pohujšali in jih še pohujšujemo z vsemi sredstvi, kolikor nam jih je na razpolago — od učinka žganja pa do strašne laži tiste vere, ki ji sami ne verujemo več, pa je vsiljujemo njim z vso svojo oblastjo, dvanajstero teh ljudi — obešeni z vrvmi od tistih, ki jih oni rede, oblačijo in vzdržujejo, od tistih, ki so nje pokvarili in jih kvarijo še nadalje. Dvanajstero tistih soprogov, očetov in sinov, ki sloni življenje vesoljne Rusije na edini njihovi dobroti, marljivosti in preprostosti, so prijeli, pahnili v ječo in vklenili. Nato so jim privezali roke na hrbet, da bi ne grabili za vrvi, ki so jih hoteli obesiti nanje, in so jih odvedli pod vešala. Več drugih kmetov, podobnih tistim, ki so imeli biti obešeni, toda oboroženih, oblečenih v čedno vojaško uniformo, z dobrimi črevlji na nogah in s puško v roki, spremlja obsojene može.

*) Slavni ruski pisatelj objavlja mogočni svoj protest proti krvavim zločinom. Tolstoj, oznanjevalec pasivnosti, ni simpatiziral z rusko revolucijo, dokler je zmagovala, sedaj pa nastopa osemdesetletni starec s skrajnim pogumom proti reakciji in daje s plamenečimi besedami duška svojemu gnevu nad temi zločini, ko se preliva človeška kri na morišči — zaradi družabnega reda.

glede svoje družbe, ta je zgolj preprost najemnik, sejalec, ki razseva zrnje z mrzlo roko na mrzlo neobdelano polje.

Želja, da hočeš uživati sad svojega truda, vnema v izvrševanju poklica, veselje do izpolnovanja poslanstva, ki je nekakšna prirojena priljubljenost plemenitega človeka so malone odločilni pogoji uspeha istinitosti na polju odgoje. Vera v zmago plemenitega dela in v to, da je želja in težnja po polnosti najmočnejši dvigalec in znamenje junaštva, mora biti neločljiv pogoj in neobhodno potrebno znamenje slovenskega pedagoga. Zgolj delovanje za vzvišene ideje ustvarja hrabre posameznike in močne narode. Francoski pedagog škof Fel. Dupanloup piše o svojem delu „O vzgoji“ (De l' education) naslednje:

Vzgoja s svojim odličnim vplivom, ki ga ima na otroka in na rodovino, na prvotne življe vse družbe, ustvarja domače običaje, napaja društvene čednosti ter vzbuja nepričakovane čudeže intelaktualnega nvavstvenega in verskega prerojenja. Vzgoja tvori velikost narodov ter vzdržuje njih sijajnost; zgoja prihaja v okom njih upadku ter one, ki so propadli dviga, iz brezdna . . .

Kaj stori Bog, ako hoče udariti narod? Odvzame mu odgojnike, in kadar zmanjka teh, pa upade in gibne tudi narod . . .

Česa je torej treba, da se izobrazi pokolenje, da se ohrani in, če je potrebno, tudi prerodi? Pred vsem drugim je treba ljudi. Narodi se dvigajo, rastejo in vzdržujejo, pomlajajo in prerajajo po ljudeh. Torej ljudi je treba! . . .

Torej je in ostane na vse čase nezrušljivo pravilo, ki je potrjeno od vseh znanih mislecev in se tudi pojavlja v življenju narodov, da so od vrlih učiteljev odvisne tudi nivó omike ter vse druge iz tega izvirajoče konsekvence življenja slehrnega naroda.

Duhovnik Gregor Piramovič, govoreč o potrebi dela: „Dolžnosti učitelja“, govori tako-le:

„A da je od postopanja učitelja, od njega sposobnosti, razsodnosti in neprestanega prizadevanja odvisen tudi uspeh najboljših dejanj, to dokazati je glavni namen tega dela („Dolžnosti učitelja“).

Nadalje se poudarja v tem delu: „Nihče ne prinese z rojstvom s seboj nekakega znanja marveč se je slehrnemu treba učiti, treba se seznanjati s slehrno stvarjo, ki jo hočemo znati. Treba je bodisi vprašati ljudi ali knjige, treba je poslušati, premišljati, marljivo začeti, delati, ter si z delom pridobiti potrebnih spretnosti v kakršni si je bodi stroki. Torej tudi, ako hočeš, ali si vsaj primoran hoteti izvrševati dolžnosti učitelja, da se ne varaš zastran svoje vesti ter si ne nakoplješ prevelike odgovornosti pred Bogom in pred ljudmi zaradi izgubljenih otroških let, zaradi stroškov, ki so jih imeli z njimi starši in dobrotniki; treba je, da se naučiš na vsak način tega rokodelstva vzgoje in poučevanja ljudi. Tvoja dolžnost je torej, da se prilagodiš do te velike čednosti, da strežemo ljudem. Ne reci, da si že dovolj sposoben za to, da vzgojuješ otroke, kadar znaš sam čitati, pisati in računiti.“ (Konec.)

Delokrog krajnih šolskih svetov in šolskih vodstev.

Odlok okrajnega šolskega sveta v Ptuju na Štajerskem.

Wirkungskreis der Ortsschulräte und Schulleitungen.

Anläßlich eines speziellen Falles sieht sich der Bezirksschulrat veranlaßt, zur künftigen Vermeidung von unnötigen Reibereien zwischen Ortsschulräten, respektive einzelnen Mitgliedern derselben und Schulleitungen, den Ortsschulräten und insbesondere den Ortsschulaufsehern, sowie den Schulleitungen einige nötige Belehrung über ihren Wirkungskreis zu erteilen.

Zunächst muß hervorgehoben werden, daß nach der Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 25. April 1900 der Ortsschulrat systemmäßig nur zur Besorgung der administrativen Agenden des Schulwesens berufen ist.

Nach § 21., alinea 5 des Gesetzes vom 8. Februar 1869. L. G. Bl. Nr. 11, steht dte Befugnis, etwa notwendige Anordnungen zu treffen, nicht einem einzelnen Mitgliede (des Ortsschulrates), sondern bloß der gesamten Körperschaft zu.

Im allgemeinen **erschöpfen** sich die Rechte **eines einzelnen Mitgliedes** des Ortsschulrates gemäß der Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 20. November 1901 in die Rechte **auf die Mitgliedschaft im Ortsschulrate** und auf die Mitwirkung bei den Beratungen und Beschlußfassungen derselben.

Im besonderen ist allerdings der Ortsschulaufseher nach § 21., alinea 5 leg. cit., nicht nur gleich den übrigen Mitgliedern des Ortsschulrates berechtigt, die Schulen zu besuchen, um von den Zuständen derselben Kenntnis zu nehmen, sondern er hat das sogar auf seine Hauptaufgabe zu betrachten, insbesondere um der Schulleitung zur Abschaffung von Übelständen hilfreich an die Hand zu gehen und dem Ortsschulrate über den Zustand der Schule zu berichten.

Es steht ihm aber zufolge Entscheidung des Verwaltungsgerichtshofes vom 25. April 1900 ebensowenig wie den übrigen Mitgliedern des Ortsschulrates das Recht zu, durch Fragestellung an die Schulkinder oder durch irgend welche während des Unterrichtes gemachten Bemerkungen aktiv in den Unterricht einzugreifen.

Auch hat er kein Recht, den Lehrpersonen in **didaktisch-pädagogischen Gegenständen** Ratschläge oder Weisungen zu erteilen, sondern fällt dies nach § 33., alinea 2 leg. cit., in die Wirksamkeit der Bezirksschulinspektoren.

Nach § 21., alinea 2 leg. cit., kann der Ortsschulaufseher nichts selbständig vornehmen, sondern hat er sich mit dem Leiter der Schule im steten Einvernehmen zu erhalten.

Pettau, am 26. Juni 1907.

Ta odlok je objavil „Uradni List“ c. kr. okrajnega glavarstva v Ptuju meseca julija 1907. (Število odloka 506.) Njegov prepis nam je poslal neki bojevnik za učiteljska prava. Povod temu je bil dopis, da je šel g. Matija Vaupotič, župnik v Podsredi, h kolegu v razred nadzorovat kot ud krajnega šolskega sveta. Razsodbe upravnega sodišča nas toliko ščitijo, da lahko postopamo v takih slučajih kakor rajni V. Strmšek. K temu je tudi prišel neki kaplanček v šolo nadzorovat, a on mu reče: „Dokler boste Vi v šoli, ne bom nič učil.“ Tako je tudi storil, in kaplan jo je prav klavrno popihal iz šole. V takih slučajih moramo učitelji solidarno postopati. Vsakdo naj posnema pokojnega Strmška v takem položaju. Če duhovnikom to ne bo všeč, se pa naj pritožijo. Duhovnik kot ud krajnega šolskega sveta ima iste pravice kakor drugi udje. Nič več in nič manj!

Seveda so ti gospodje jako domišljavi in bi radi vso oblast nad šolo v svoje roke dobili, da, ljudsko šolstvo preobrazili po svoji želji. Pa kaj, da pri svojem početju zadenejo na odpor. Saj je že v veljavi državno-šolski zakon, čeravno je še precej pristrižen, a v istini se še vpliv duhovščine nad šolo v zakonitem oziru ni dosti povečal. To je za nas tolažba. Na reakcijo pa moramo biti pripravljeni. Kakor se od strani dobrih politikov prerokuje, ta ne bo dolgo trajala.

Le tesna stanovska organizacija učiteljstva bo pripomogla, da še to dobo preživimo in da nam zasije lepša zarja bodočnosti. Nezakonitostim se pa uprimo z vso odločnostjo!

Opomba uredništva: K temu dostavku našega dopisnika pripominjamo, da govori o šolskem nadzorovanju na Štajerskem § 21. zakona z dne 8. februarja 1869, dež. z. l. štev. 11. — Ta paragraf smo objavili na prilogi letošnje 30. številke z dne 24. julija (Pisarna. LXIV.) — Tako je ta zadeva zakonito rešena in uveljavljena.

Omalovaževanje učiteljstva.

Gornjegrajski predstojnik c. kr. okr. sodišča, g. Grebenec, je sklical na 6. t. m. ob 10. uri osnovni shod društva za varstvo in oskrb mladine v veliko dvorano gornjegrajske graščine.

Učiteljsko društvo je že prej nameravalo isti dan zborovati v Bočni, ali zaradi važnosti takega društva je preložilo svoje zborovanje v Gornji grad. S tem je bilo omogočeno, da se učiteljstvo udeleži shoda prepotrebnega društva.

V dvorani smo videli nekaj c. kr. uradnikov, nekaj županov, oziroma občinskih odbornikov, nekaj zasebnikov, med temi več žensk, štiri duhovnike, čez 20 učiteljev in učiteljic.

Shod je otvoril sklicatelj g. Grebenec z nagovorom. v katerem je poudarjal, da bodimo pri tako važnem shodu edini, složni, pustimo strankarstvo na stran, temveč po geslu „Viribus unitis“ delujmo vsi v prid naše mladine.

Nato je sam predlagal v predsedstvo te-le gospode: za predsednika dekana Dovnika, za podpredsednika župnika Dekortija, za zapisnikarja kaplana Berka in za tega namestnika c. kr. kancelista Fluxa.

Tedaj za predsedstvo ustanovnega shoda za varstvo in oskrb mladine ni bil od navzočih c. kr. uradnikov, učiteljev, županov itd. nihče sposoben, pač pa je nadstrankar gospod Grebenec oktroiral v to predsedstvo kar tri duhovnike.

Oktroiral — ker ni dal svojega predloga niti na glasovanje.

Ogorčeno je bilo zlasti učiteljstvo zaradi tega. In to po vsi pravici. Kdo ima več z mladino opraviti kakor ono, kdo pozna otroke bolje kakor ono, kdo je za mladino dosedaj največ deloval, se zanjo trudil — ali ni to bilo — učiteljstvo?!

Pa pride c. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec, mož, ki hoče biti vedno nad strankami — sicer pa je v Gornjem gradu že večkrat pokazal svojo klerikalno stran — in oktroira v predsedstvo, obstoječe iz štirih oseb, kar tri duhovnike.

Predsednik učiteljskega društva tov. Kelc je nato vstal in protestiral proti takemu „nadstrankarskemu“ postopanju.

Nato je ostavilo učiteljstvo zborovališče; zakaj ako c. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec misli, da ni razen duhovnikov nikogar, ki bi bil sposoben sedeti v predsedstvu osnovnega shoda „Društva za varstvo mladine“ — pa naj se le sam senči pod plaščem duhovnikov.

Učiteljstvo ve, kake važnosti je tako društvo in bo gotovo vedno podpiralo take in enake inštitucije — toliko bolj, ker gre za nežno mladino.

C. kr. deželnosodni svetnik g. Grebenec pa naj nikakor ne misli, da bo z učiteljstvom komandiral ali z njim hotel pometati, mi bomo stali krepko na braniku za naše pravice in bomo vedno zahtevali to, kar nam pristoja — če bo morda gospodu Grebencu všeč ali ne.

Hrvaško učiteljstvo.

Savez hrvatskih učiteljskih društava ima dne 17. t. m. v Zagrebu svojo XXIII. glavno skupščino.

Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje ravn. učitelja Josipa Biničkega: „Kako bi prema potrebama današnjega vremena valjalo udesiti obrazovanje pučkoga učiteljstva?“ — ter predavanje dr. Paje Radosavljevića iz eksperimentalne pedagogike in didaktike.

*

Hrvatski pedagoško-književni zbor ima dne 19. in 20. avgusta svojo XXXVI. glavno skupščino po običajnem dnevnem redu. Na dnevnem redu svečanostne seje pa je govor predsednika Stjepana Basarička in predavanje dr. Paje Radosavljevića: „Podrijetlo nekojih naših pedagoških idejala i novi idejali razvića.“

*

Hrvatsko društvo za unapredjenje uzgoja ima dne 17. avgusta

Poleg njih stopa dolgolas človek s štolo in z mašnim plaščem iz zlate ali srebrno vezene tkanine ter z razpelom v roki. Izprevod obstane. Tisti, ki vodi vso stvar, reče besedo, tajnik prečita pisanje, in ko je končal, se obrne tisti človok z dolgimi lasmi k onim, ki bodo z vrvmi obešeni od svojih bližnjih in jim beseduje o Bogu in o Kristu. Takoj po teh besedah raztopi rabelj — je jih pa več, ker eden ne more opraviti tako obširnega dela — nekoliko mila, namaže zanjke na vrveh, da bodo bolje držale, zagrabi zvezane može, jim obleče mrtvaško srajco, jih odvede na morilni oder in jim položi svoje z milom namazane zanjke okrog vrata.

In dočim se godi tako leta in leta po vsi Rusiji, so glavni krivci teh dejanj — tisti, ki se gode po njih ukazu, tisti, ki bi jih mogli zabraniti — popolnoma preverjeni, da so takšna dejanja koristna, da, celo neizogibno potrebna. Ali se bavijo s tem, da izmišljajo nove metode in nastopajo z govori o tem, kako ubraniti Fincem, da ne bodo živeli po svoji volji, in kako jih prisiliti, da bodo živeli po volji nekaterih ruskih oseb, ali pa izdajajo povelja z namenom, da „naj bodo našitki na rokavih in ovratniki vojaških jopičev iste barve kakor jopič sam, kožuhi tistih pa, ki jih smejo nositi, da naj nimajo vrvic okrog našitkov na kožuhu“.

To je strašno!

*

Najgrozovitejše na vsi tej stvari je, da vodi vse to nečloveško mučenje in pobijanje poleg neposrednega zla za žrtve in za njih rodovine in drugo, strašno in ogromno zlo s seboj, zlo za vesoljni narod, ker širi pohujšanje med vsemi ruskimi sloji, kakor se širi ogenj po suhi slami. To pohujšanje raste posebno med preprostim delavstvom, ker vse te krivice stokrat prekašajo vse, karkoli so storili in karkoli delajo zlega tatovi, roparji, in revolucionarji skupaj — zato, ker jih počenjajo tako, kakor da so nekaj nujnega, dobrega in neizogibnega. Različne naprave pa, ki so v pojmih naroda nerazdružljivo spojene s pravičnostjo in celo s svetostjo, to je senat, sinod, duma, cerkev, in car, jih ne le opravičujejo, marveč jih celo podpirajo.

To pohujšanje se širi s presenečajočo naglico.

Ljudje zdaj govore zdaj pišejo o usmrčenjih, obešanju, klanju in bombah, kakor so govorili prej o vremenu. Otroci se igrajo obešanje. Dečki gimnazijci, skoraj še deteta, se podajajo na roparske pohode in so pripravljeni moriti, prav tako, kakor so se prej podajali na lov.

Ubijati velike posestnike zemljišč in polaščati se njih imetja, se vidi zdaj mnogim ljudem najboljša rešitev zemljiškega vprašanja.

Zasluga delovanja vlade, ki je dovolila ubijanje kot sredstvo v dosego njenih smotrov, je, da imajo zdaj od vlade pohujšani siromaki vse zločine, rope, tatvine, laži, mučenja in umore za najnaravnejše reči in za vredne človeka.

Da, strašna so dejstva sama v sebi, ali moralno, duševno, nikomur očitno zlo, ki ga povzročajo, je brez primera strašnejše!

*

Vi pravite, da počenjate vse te grozovitosti zato, da bi zopet napravili mir in red v državi.

Vi napravljate mir in red v državi!

S kakšnimi sredstvi ga napravljate?

Z dejstvom, da vi, zastopniki krščanske oblasti, vodniki in učitelji, ki vas služabniki cerkve priznavajo in izpodbujajo, uničujete zadnjo sled vere v človeku, ker počenjate največja hudodelstva: laži, zavratnosti, vsakovrstna mučenja in poslednji najstrašnejši zločin, tisti umor, ne enega samega, temveč nešteto umorov, ki jih poizkušate izgovoriti z bedasim sklicevanjem na teinone paragrafe v vaših bedastih in lažnjivih knjigah, ki jih bogokletno imenujete zakone.

Vi pravite, da je to edino sredstvo, ki more pomiriti ljudstvo in zatreti revolucijo; toda to je očividno napačno. Jasno je, da morete pomiriti narod samo takrat, če ustrežete želji po najpreprostejši pravičnosti, želji, ki jo izreka vse poljedelsko prebivalstvo Rusije, namreč želji po odpravljenju zasebne zemljiške posesti; samo takrat, če te posesti ne boste več potrjevali in če ne boste več na raznotere načine razburjali niti kmetov niti tistih neobvladanih razjarjenih ljudi, ki so pričeli ljuto borbo proti vam.

Vi, ki sedite pri krmilu, imenujete dejanja revolucionarjev „strahote in velike zločine“. Ali oni niso storili ničesar, česar ne bi počenjali tudi vi in v neprimerljivo večjem obsegu . . .

Vi pravite, da morate čuvati sporočila preteklosti. In se zgledujete na dela ve-